

อีกพิธีหนึ่งคือพิธีพระอุมาบูชาศิวิลิ่งค์ อย่างไรก็ตามการจัดพิธีตอนเช้าพรหมณ์นำเพียงเทวรูปพระศิวะมาประกอบพิธี โดยพิธีเริ่มราว 9.00 น. พรหมณ์เริ่มก่อกองกฐณฑ์ ซึ่งพรหมณ์โปรยข้าวตอกเป็นเครื่องสังเวยแต่เทพลงไปในกองกฐณฑ์ด้วย หน้าเทวรูปมีพานดอกไม้ 4 ชุด ซึ่งพรหมณ์ได้พรมน้ำมนต์ลงที่ดอกไม้นั้น รวมทั้งใช้ใบมะม่วงจุ่มน้ำมนต์และพรมในบริเวณที่ประกอบพิธี พรหมณ์ใช้ธูป 3 ดอกในการบูชาพระศิวะ จากนั้นพรหมณ์สวดมนตร์

ราว 9.30 น. พรหมณ์สวดมนตร์จบ 1 บท แล้วนำดอกบัววางไว้รอบกองกฐณฑ์

ราว 9.50 น. พรหมณ์เริ่มจุดกองกฐณฑ์ โดยโปรยผงการบูรลงในไฟ จากนั้นพรหมณ์พรมน้ำมนต์ให้เจ้าภาพ และพรหมณ์ได้นำเครื่องสังเวยให้เจ้าภาพบูชา

ราว 10.30 น. พรหมณ์สวดมนตร์จบอีก 1 บท ต่อจากนั้นพรหมณ์นำมะพร้าวและผ้าสำหรับให้เจ้าภาพบูชา เสร็จแล้วก็นำสิ่งเหล่านั้นเผาในกองกฐณฑ์

ราว 11.00 น. เสร็จพิธีในช่วงเช้า พรหมณ์ได้แจกเครื่องสังเวยบางส่วนให้เจ้าภาพ ทั้งนี้ผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าภาพก็ได้รับอาหารแบบอินเดียโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

พิธีเริ่มอีกครั้งในเวลา 16.30 น. พรหมณ์นำเทวรูปพระศิวะกับพระอุมาตั้งไว้ในสถานที่ประกอบพิธี พระศิวะตั้งอยู่ทางขวา พระอุมาตั้งอยู่ทางซ้าย

ราว 17.00 น. พรหมณ์เริ่มสวดบูชาเทพ บทสวดนั้นไม่เหมือนกับตอนเช้า อีกครั้งชั่วคราวพรหมณ์เริ่มจุดกองกฐณฑ์ และพรหมณ์ก็สวดบูชาต่อไปจนจบ 1 บท ในเวลา 17.40 น. จากนั้นพรหมณ์ร้องบททำนองสรรเสริญเทพ ส่วนพรหมณ์คนอื่น ๆ นำน้ำมนต์พรมให้เจ้าภาพ พร้อมทั้งนำเครื่องสังเวยให้เจ้าภาพบูชา ซึ่งมีกาบมะพร้าวและผ้าสำหรับ

ราว 18.00 น. พรหมณ์สวดบูชาเทพจบอีก 1 บท พรหมณ์ให้พรประธานในพิธีและเจ้าภาพ และเริ่มเผากาบมะพร้าวและผ้าสำหรับ ผ้าสำหรับดังกล่าวชุบด้วยน้ำมัน พอเผาผ้าสำหรับเสร็จ พรหมณ์เผาพวงมาลัยและเทียน้ำมันสีลงในกองกฐณฑ์

19.00 น. พรหมณ์ทำการเจิมหน้าผากเจ้าภาพ

20.00 น. พรหมณ์สวดบูชาเทวรูป จากนั้นนำตะเกียงไฟวนรอบเทวรูปหลายตะเกียง แล้วนำกระจกเงาส่องที่เทวรูป ใช้พัดโบกพัดที่เทวรูป ใช้ธูปจามรีบัดเทวรูป จากนั้นประธานโปรยดอกไม้ให้เทวรูป

ราว 20.30 น. เสร็จพิธี

พิธีศิวนาฏราช วัดพระศรีมหาอุมาเทวี

พิธีศิวนาฏราชที่วัดพระศรีมหาอุมาเทวี จัดขึ้นทุกวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 1 ของทุกปี ตามความเชื่อของผู้ที่นับถือศาสนาฮินดูเชื่อกันว่าเป็นวันที่พระศิวะทรงรำรำหรือที่เรียกกันว่านาฏราชเพื่อปราบอสูรมูลาคูนิ ซึ่งการรำรำดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหวของจักรวาล และอสูรเปรียบเหมือนความชั่วร้ายหรือความไม่รู้

ก่อนเริ่มพิธี พราหมณ์จัดแท่นบูชา โดยนำเทวรูปพระศิวะปางนาฏราชตั้งทางด้านขวาและตั้งนางศิวะกามิ (พระอุมา) ไว้ทางด้านซ้าย สิ่งของที่ใช้นบูชาประกอบด้วยมะพร้าว ผลไม้ ดอกไม้ หอยสังข์เวียนขวาจำนวน 108 ตัว โดยหอยสังข์นี้พราหมณ์หยอดนมลงไปในสังข์ด้วย

17.30 น. พราหมณ์เริ่มพิธีด้วยการสวดบูชาเทพต่าง ๆ จากนั้นนำดอกไม้บูชาเทวรูป

ราว 17.50 น. พราหมณ์เปลี่ยนจากการสวดเป็นการร้องบทสวดเป็นทำนองแทน ใช้เวลาไม่นานนัก จากนั้นพราหมณ์ทำการสวดต่อ พราหมณ์นำหญ้าคาบูชาเทวรูป ต่อมาพราหมณ์เจิมให้ประธานในพิธี และพรมน้ำมนต์ให้เจ้าภาพ

18.00 น. พราหมณ์ไปรดดอกไม้ที่แท่นบูชา พราหมณ์ทำการบูชาพระศิวะก่อน แล้วค่อยบูชานางศิวะกามิ พราหมณ์นำตะเกียงไฟวนรอบเทวรูป 3 รอบ

ราว 18.25 น. พราหมณ์เปลี่ยนจากการสวดเป็นร้องบทสวดเป็นทำนอง ระหว่างนั้นพราหมณ์จุดกองกฐณฑ์ พราหมณ์ไปรดข้าวตอก น้ำมันสกลในกองกฐณฑ์ พราหมณ์นำดอกไม้ มะพร้าว และผ้าบูชาเทวรูป จากนั้นพราหมณ์นำเครื่องบูชาเหล่านี้เผาในกองกฐณฑ์

ราว 18.35 น. พราหมณ์ร้องทำนองสวดจบ ทำการสวดต่อ ระหว่างสวดพราหมณ์โยนเครื่องสังเวยลงในกองกฐณฑ์ ระหว่างนั้นเจ้าภาพเชิญชวนคนทั่วไปทำบุญตามกำลังศรัทธา

19.00 น. พราหมณ์เผาเครื่องสังเวยและพวงมาลัย และเจิมเจ้าภาพ

ราว 19.10 น. พราหมณ์เปลี่ยนจากสวดสลับกับการร้องทำนองสวด จากนั้นนำตะเกียงวนรอบเทวรูป

19.30 น. ประธานทูปมะพร้าวเพื่อบูชาเทพ คล้องพวงมาลัยให้พราหมณ์ จากนั้นพราหมณ์ 2 คนเอามือน้ำทูนหัว และมีคนกางร่มให้ พราหมณ์อีกคนจุดไฟบนมะพร้าวแล้ววนหน้าพราหมณ์ที่ทูนหมอน้ำบนหัว จากนั้นพราหมณ์ทำการทูปมะพร้าว

ราว 19.40 น. พราหมณ์ทำการอภิเชกเทวรูป¹⁶ ซึ่งมีลำดับดังนี้

1. น้ำ 2 หม้อ ตามด้วยน้ำผสมสีแดง ต่อด้วยการเจิมที่พระนลาฏของเทวรูป แล้วใช้น้ำล้างให้สะอาด

¹⁶ การอภิเชกนี้หมายถึงการสงฆ์น้ำเทวรูป

2. น้ำสีเหลือง (สันนิษฐานว่าเป็นน้ำผสมผงขมิ้น) เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด
3. น้ำนมวัว เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด
4. น้ำมะพร้าว เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด
5. น้ำเชื่อม เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด
6. น้ำผึ้ง เติมเทวรูป ตามด้วยนม 1 หม้อ เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด
7. โยเกิร์ต เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด
8. น้ำสัโธ เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด
9. น้ำสีเขียว (สันนิษฐานว่าเป็นมูลวัวผสมน้ำ) เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด
10. น้ำสัโธ เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด (ขั้นตอนนี้ทำ 2 ครั้ง)

11. ใช้นมที่เตรียมไว้ในหอยสังข์อภิชะเทวรูป เริ่มที่พระศิวะก่อน 50 ตัว แล้วจึงอภิชะนางศิวะกามี นำพวงมาลัยคล้อง จากนั้นใช้สังข์ใหญ่ที่ใส่นม 1 ตัว และสังข์เล็กอีก 8 ตัวอภิชะพระศิวะ

12. เติมเทวรูป ล้างด้วยน้ำสะอาด จากนั้นพราหมณ์เอาดอกไม้โปรยให้เทวรูป นำหญ้าคาครอบเศียร พราหมณ์ใช้น้ำในหม้อที่พราหมณ์ทูนบนหัวก่อนหน้านั้นอภิชะเทวรูป ใช้น้ำหม้อเล็กรด เติมเทวรูป สุดท้ายใช้ไฟตะเกียงใหญ่วนรอบเทวรูป

20.30 น. อภิชะเทวรูปเสร็จ ระหว่างนี้พราหมณ์สวดถึงจิตัมพรัม ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ที่พระศิวะร่ายรำปรอบอสูรมูลาคนี้

20.40 น. พราหมณ์แต่งกายให้เทวรูป โดยแต่งให้นางศิวะกามีก่อน ใช้ผ้าสีทอง ส่วนพระศิวะใช้ผ้าสีเขียวขอบแดง ผ้าสีทองพาดพระพาหา จากนั้นพราหมณ์นำมะนาวปักตรงเปลวเพลิงของเทวรูปพระศิวะและนางศิวะกามี เติมเทวรูป พราหมณ์พรมน้ำพรมรอบสถานที่ประกอบพิธี

ราว 21.15 น. พราหมณ์นำกำยานวนรอบเทวรูป ใช้ไฟวนเทวรูป จากนั้นพราหมณ์หยอดน้ำมันดีให้เจ้าภาพ และทำการสวดสลับกับการร้องทำนองสวด

ราว 21.25 น. เข้าสู่พิธีการแห่พระศิวะและนางศิวะกามี โดยแห่พระศิวะนำ เจ้าภาพเป็นผู้แบกเทวรูป เมื่อถึงหน้าโบสถ์รอบที่ 1 เจ้าภาพทำการโยกคานหามเทวรูปไปทางซ้ายและขวา การวนรอบที่ 2 พราหมณ์ทูปมะพร้าวเพื่อบูชาเทพ ในรอบที่ 3 พราหมณ์จุดไฟที่มะพร้าว และนำมะพร้าววนรอบเทวรูป 3 รอบ จึงทูปมะพร้าว

21.45 น. เสร็จพิธี

พิธีโชฮาและอาระตีเทวาลัยพระศิวะมหาเทพ ปีนเกล้า

ที่มาของพิธีโชฮาและอาระตี

พิธีโชฮาและอาระตี มาจากคำ 2 คำคือ โชฮา และอาระตี ซึ่งคำว่าโชฮานี้ไม่ปรากฏในอินเดีย และยังไม่มีผู้ทราบความหมายของคำนี้อย่างแน่ชัด อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้สันนิษฐานว่าคำนี้น่าจะกลายมาจากคำว่า สวาฮา อันเป็นพิธีที่บูชาไฟที่ก่อขึ้นเป็นกองกฐนธ์ ออกนามพระเป็นเจ้าเพื่อการสรรเสริญ พิธีโชฮานี้ตรงกับพิธีกรรมของอินเดียที่เรียกว่าโฮมัม หรือโหมกฐนธ์ ซึ่งเป็นพิธีบูชาไฟ และใส่เครื่องสังเวตต่าง ๆ ลงในกองไฟ รวมถึงการออกนามพระเป็นเจ้าเพื่อการสรรเสริญ เนื่องจากผู้นับถือศาสนาฮินดูเชื่อว่าไฟเป็นสิ่งที่ชำระกายและใจของมนุษย์ให้บริสุทธิ์ ส่วนอาระตีเป็นพิธีกรรมขั้นตอนสุดท้ายเมื่อประกอบพิธีโชฮาสำเร็จ เป็นพิธีที่นำไฟจากกองกฐนธ์ส่วนหนึ่งมาให้ผู้เข้าร่วมพิธีเอามืออังไฟแล้วลูบหน้าเพื่อความเป็นสิริมงคลและชำระกายกับจิตใจให้บริสุทธิ์ ทั้งนี้ จุดประสงค์ดั้งเดิมของการประกอบพิธีอาระตีเพื่อให้เกิดแสงสว่าง เนื่องจากการประกอบพิธีกรรมของผู้นับถือศาสนาฮินดูในสมัยโบราณประกอบพิธีกันในที่มืด จึงต้องมีการจุดไฟอาระตีเพื่อให้ผู้มาร่วมพิธีมองเห็น

เทวาลัยพระศิวะมหาเทพ ปีนเกล้า เกิดจากผู้บริหารพงษ์ศิริชัย คอมเพล็กซ์ ในปี พ.ศ. 2533 พร้อมใจกันนำที่ดินด้านติดถนนบรมราชชนนี ใกล้เซ็นทรัล ปีนเกล้า สร้างเทวาลัยพระศิวะมหาเทพไว้คู่ถนนบรมราชชนนี และรูปพระศิวะมหาเทพได้หล่อขึ้นในปี พ.ศ. 2533 เช่นกัน จุดประสงค์การสร้างเทวาลัยพระศิวะมหาเทพ ปีนเกล้า ก็เพื่อความสำเร็จทางธุรกิจของผู้บริหาร พงษ์ศิริชัย คอมเพล็กซ์ ทั้งนี้ สถานที่ตั้งเทวาลัยพระศิวะมหาเทพ ปีนเกล้า ตั้งอยู่ริมถนนบรมราชชนนี ทำให้ผู้คนที่สัญจรผ่านไปมาสังเกตเห็นได้ง่าย และสะดวกต่อการเข้ามาสักการบูชา โดยสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จทรงเททองหล่อที่วัดศรีสุดาราม บางขุนนนท์ และมีพระราชพิพัฒน์โกศล (หลวงพ่อดน) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ อำนวยการจัดสร้าง ต่อมาเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2535 สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี เสด็จทรงเปิดเทวาลัยอย่างเป็นทางการ และในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2537 ได้มีการก่อตั้งมูลนิธิศิวรักษ์พรประสิทธิ์ ซึ่งมีที่ทำการอยู่ในเทวาลัยพระศิวะมหาเทพ ปีนเกล้า มีจุดประสงค์เพื่อ

1. ช่วยเหลือการดำเนินงานด้านพระพุทธศาสนา
2. ศิลปวัฒนธรรมของชาติ
3. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. การช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เยาวชนของประเทศ

5. ดำเนินการหรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์

ภาพที่ 4-72 สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จทรงเททองหล่อที่วัดศรีสุदारาม
บางขุนนนท์ พ.ศ. 2533

ภาพที่ 4-73 สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี เสด็จทรงเปิด
เทวาลัยอย่างเป็นทางการ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2535

ภาพที่ 4-74 กิจกรรมการช่วยเหลือสังคมของมูลนิธิศุภนิเวศน์พระประสิทธิ์

ในปัจจุบัน เทวาลัยพระศิวะมหาเทพได้เป็นที่ประดิษฐานเทวรูปเนื่องในศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย เช่น เทวรูปพระศิวะ ศิวลึงค์ เทวรูปพระพินเนส เทวรูปพระอุมา เป็นต้น เปิดให้คนทั่วไปสามารถเข้าสักการะบูชาได้ โดยทางเทวาลัยได้เตรียมเครื่องสักการบูชาไว้ โดยมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ กัน ซึ่งเครื่องสักการบูชาเป็นธัญพืช ผลไม้ ดอกไม้ นมวัวและน้ำเปล่า

ภาพที่ 4-75 ของบวงสรวงที่ทางเทวาลัยจัดเตรียมไว้ให้ผู้มาบูชา

ภาพที่ 4-76 นมวัวและน้ำที่ทางเทวาลัยจัดไว้ให้ผู้ที่ต้องการบูชาศิวลึงค์

พิธีโศธาและอาระตีเทวาลัยมหาเทพศิวะ ปีนเกล้า จัดขึ้นทุกวันแรม 14 หรือ 15 ค่ำของทุกเดือน ตามคติทางศาสนายินดูเชื่อกันว่าพระศิวะเสด็จลงยังโลกมนุษย์ในทุก ๆ เดือน แต่โดยมากคนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าพระศิวะเสด็จลงมาเยือนโลกมนุษย์แค่ในช่วงเดือนมาฆะ (ราวเดือนมีนาคม) คือวันมหาศิวราตรีเท่านั้น

เทวาลัยพระศิวะมหาเทพ
ประกาศ
วันสวดมาสศิวะราตรี ประจำปี 2555

23 มกราคม	2555	ตรงกับวันจันทร์	แรม 15 ค่ำ เดือน 8
21 กุมภาพันธ์	2555	ตรงกับวันอังคาร	แรม 14 ค่ำ เดือน 3
22 มีนาคม	2555	ตรงกับวันพฤหัสบดี	แรม 15 ค่ำ เดือน 4
20 เมษายน	2555	ตรงกับวันศุกร์	แรม 14 ค่ำ เดือน 5
20 พฤษภาคม	2555	ตรงกับวันอาทิตย์	แรม 15 ค่ำ เดือน 6
18 มิถุนายน	2555	ตรงกับวันจันทร์	แรม 14 ค่ำ เดือน 7
18 กรกฎาคม	2555	ตรงกับวันพุธ	แรม 15 ค่ำ เดือน 8
17 สิงหาคม	2555	ตรงกับวันศุกร์	แรม 15 ค่ำ เดือน 8/8
15 กันยายน	2555	ตรงกับวันเสาร์	แรม 14 ค่ำ เดือน 9
15 ตุลาคม	2555	ตรงกับวันจันทร์	แรม 15 ค่ำ เดือน 10
13 พฤศจิกายน	2555	ตรงกับวันอังคาร	แรม 14 ค่ำ เดือน 11
13 ธันวาคม	2555	ตรงกับวันพฤหัสบดี	แรม 15 ค่ำ เดือน 12

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน
ประกาศ ณ วันที่ 26 ธันวาคม 2554
พธี

ภาพที่ 4-77 ตารางวันสวดมาสศิวะราตรีในปี พ.ศ. 2555

ภาพที่ 4-78 เทวรูปพระศิวะ เทวาลัยพระศิวะมหาเทพ ปีนเกล้า

จุดประสงค์ของการจัดงานโหราและอาระตี่นี้ จัดขึ้นเพื่อสรรเสริญเทพต่าง ๆ และเชื่อกันว่าเป็นการสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับผู้ที่มาร่วมในพิธีกรรม

ขั้นตอนของพิธีโหราและอาระตี่เทวาลัยพระศิวะมหาเทพ ปีนเกล้า

พิธีโหรานี้เริ่มขึ้นราว 19.00 น. ของที่ใช้บวงสรวงพระศิวะมีผลไม้ 9 ชนิด นมวัว น้ำดอกไม้ ใช้ธูป 9 ดอก ผู้เข้าร่วมพิธีโดยส่วนใหญ่สวมชุดขาว

จากนั้นเป็นการรำบูชาเทพเจ้า โดยมีนางรำ 4 คน แต่งเป็นตัวพระ 2 คน ตัวนาง 2 คน ใช้ดนตรีไทยในการประกอบการรำ เนื้อร้องการรำเป็นการอวยพรให้ผู้มาร่วมพิธีมีความเจริญในด้านต่าง ๆ

ภาพที่ 4-79 สิ่งของที่ใช้ในการบวงสรวงพระศิวะ พิธีสวดโศหาและอาระตี วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2555

ภาพที่ 4-80 การรำไทยเพื่อบูชาเทพ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2555

ราว 20.30 น. ประธานในพิธี คือ ดร. ศุภพรพงศ์ ชวนบุญ สวดอาราธนาพระพุทธรูป พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ โดยมีบทที่สวดคือ "อิติสุขโต อรหังพุทโธ นโมพุทธานะ" จากนั้น ทำการบูชาเทพต่าง ๆ เช่น พระศิวะ พระพรหม พระวิษณุ เทพนพเคราะห์ บรรพบุรุษ เป็นต้น ในคำบูชาปรากฏความเชื่อเรื่องภพภูมิและเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เมื่อทำการบูชาเทพจบ พรหมณ์จากอินเดียทำการสวดบูชาพระศิวะ

ในวันที่มีการจัดพิธีโหรีสาและอาระตี ซึ่งตรงกับวันสวดมาสคิระราตรี มีการบูชาคิวงค์นี้ โดยประธานของเทวาลัย และพราหมณ์จากอินเดียเป็นผู้ประกอบพิธีให้ เรียกการบูชาคิวงค์นี้ว่า "จุทรอกิเชก" (จูเรช ปาระกิริ, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2555) ซึ่งขั้นตอนในการบูชา ประธานในพิธี นำนม น้ำผึ้ง เนยเหลว น้ำตาล ชมัน ข้าวสาร ดอกไม้ และใบมะตูม โยลงไปบนคิวงค์ตามลำดับ และใช้รูปแดง 9 ดอกในการประกอบพิธี ระหว่างประกอบพิธีนี้ พราหมณ์สวดมนตร์บูชาสรรพเสริญ พระคิระ จากนั้นประธานในพิธีใช้เส้นจามรีวนขวารอบคิวงค์ 3 รอบ

ภาพที่ 4-81 ประธานในพิธีบูชาพระคิระ โดยมีพราหมณ์จากอินเดียสวดบูชา วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2555

ภาพที่ 4-82 ผู้เข้าร่วมพิธีสวดโหรีสาและอาระตี เทวาลัยพระคิระมหาเทพ ปันเกล้า วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2555

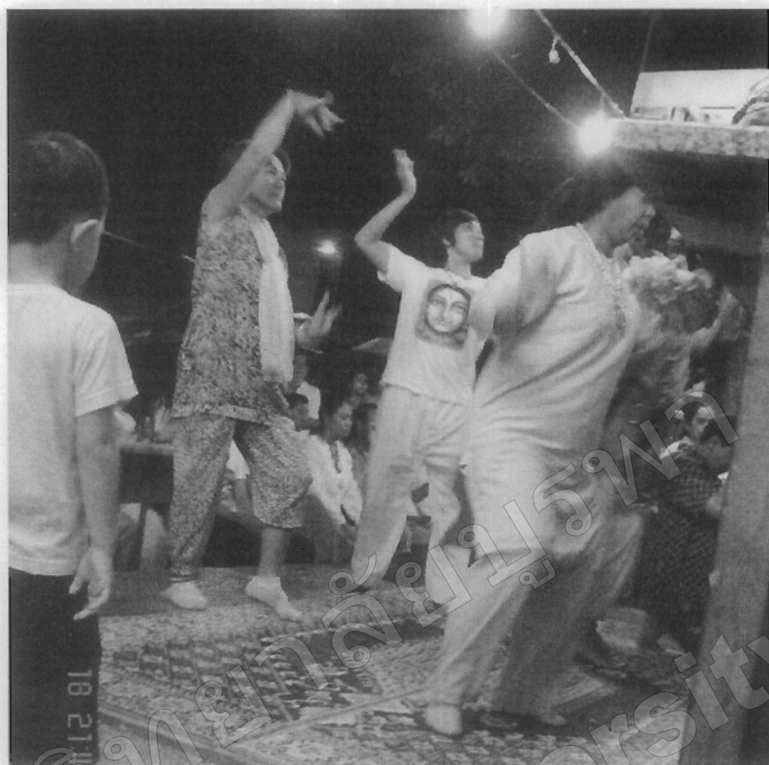
ราว 21.00 น. คณะบารมีโซฮาเริ่มสวดโซฮา โดยใช้ภาษาไทยและภาษาฮินดี เริ่มสวดบูชาพระคเณศก่อน จากนั้นทำการสวดบูชาเทพต่าง ๆ โดยการสวดถึงพระศิวะใช้ทั้งชื่อ พระศิวะ พระอิศวร พระอิศาน (ในฐานะเทพประจำทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) พระพิราพ พระไภรวะ (ปางดุร้ายของพระศิวะ) ในขณะสวด มีร่างทรงทำการร่ายรำประกอบการสวด ร่างทรง มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง และมีบุคคลหลายวัย ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุ

ภาพที่ 4-83 คณะบารมีโซฮา ผู้สวดโซฮา วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2555

ภาพที่ 4-84 ร่างทรงพระศิวะ วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2555

ภาพที่ 4-85 รำทรงพระศิวะ วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2555

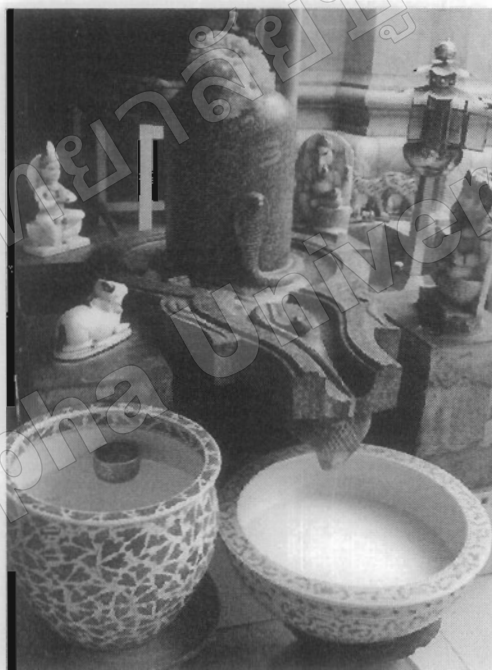
ราว 23.00 น. การสวดโซฮาสไตรังลิน ต่อด้วยพิธีอาระตี (พิธีบูชาไฟศักดิ์สิทธิ์)

ภาพที่ 4-86 อาระตี วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2555

ที่เทวาลัยพระศิวะมหาเทพ ปีนเกล้า ผู้คนที่มาที่เทวาลัยมักนำนมวัวที่ใช้รดศิวลึงค์ แล้วนำกลับไปด้วยเสมอ รวมทั้งคนไทยเชื้อสายอินเดียด้วย เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าหากนำนมที่ใช้รดศิวลึงค์ไปอาบทำให้โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่เป็นอยู่หายไป คติความเชื่อนี้ยังคงยังปรากฏอยู่ในอินเดียสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ที่เทวาลัยแห่งนี้มีชาวไทยเชื้อสายอินเดียเข้ามาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเทวาลัยบ้าง โดยเฉพาะการเข้ามาสักการะศิวลึงค์ โดยชาวไทยเชื้อสายอินเดียนำนมหรือโยเกิร์ตมาบูชาศิวลึงค์เอง และนำนมหรือโยเกิร์ตที่รดศิวลึงค์นั้นกลับไป ทั้งนี้ ไม่ปรากฏว่าชาวไทยเชื้อสายอินเดียมีอาคารว่างทรงเวลาประกอบพิธีเซสาและอาระตี

ภาพที่ 4-87 ศิวลึงค์ และนมวัวที่ใช้รดศิวลึงค์

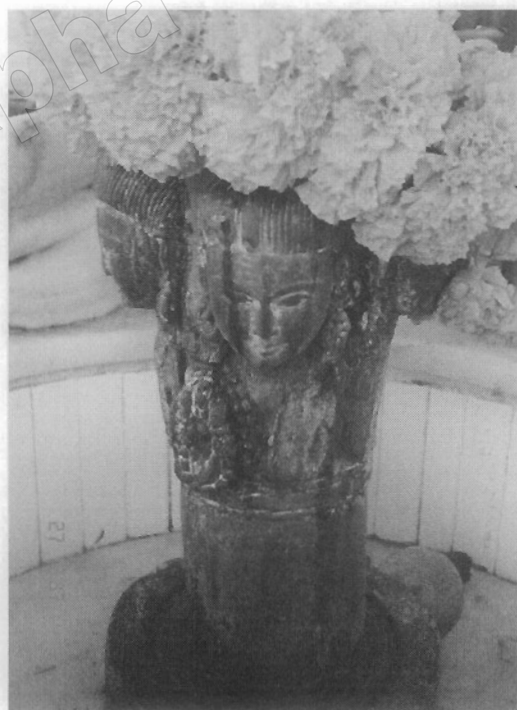
เทศกาลมหาศิวาราตรี วัดเนปาล ชอยสุขุมวิท 81

วัดเนปาลเป็นบ้านทาวเฮาส์ 2 ชั้น อยู่ในซอยสุขุมวิท 81 หรือที่ชาวบ้านบริเวณนั้นเรียกว่าวัดแขก สถานที่ตั้งวัดเนปาลอยู่ในซอยค่อนข้างลึก และไม่มีป้ายบอกเส้นทางเข้าวัด ทำให้คนทั่วไปไม่รู้จักรัที่ตั้งวัด ชั้น 2 ประดิษฐานพระพุทธรูป รวมถึงเทพเจ้าของฮินดู ประกอบด้วยพระพรหม พระวิษณุ พระลักษมี พระศิวะ พระอุมา พระคเณศ และพระสุรัสวดี ด้านนอกกระเบื้องเป็นที่ประดิษฐานศิวลึงค์จตุรมุข คือมีพระพักตร์ของพระศิวะอยู่ทั้ง 4 ด้านของศิวลึงค์ ด้านบนศิวลึงค์มี

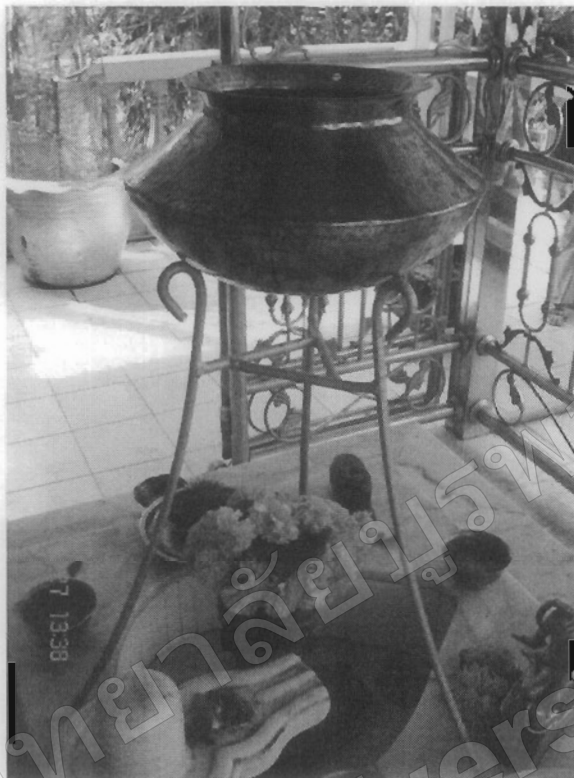
หมอน้ำเจาะรูสำหรับใส่น้ำเพื่อบูชาศิวิลิ่งค์ ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าวัดเนปาลก่อตั้งขึ้นเมื่อใด อย่างไรก็ตาม ชาวเนปาลได้อพยพเข้ามายังประเทศไทยตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พร้อมกับชาวอินเดีย และอยู่ปะปนร่วมกับชาวอินเดียตามพื้นที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 4-88 ด้านหน้าของวัดเนปาล มีป้ายบอกว่าเป็นโรงเรียนกวดวิชาตรีนาถ

ภาพที่ 4-89 ศิวิลิ่งค์จุตรมูข

ภาพที่ 4-90 หม้อใส่น้ำเพื่อบูชาศิวลึงค์

ภาพที่ 4-91 พระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ในวัดเนปาล

ภาพที่ 4-92 เทวรูปศิวนาฏราช (องค์กลาง) และเทวรูปพระศิวะ (องค์ขวา)

ภาพที่ 4-93 เทวรูปที่ประดิษฐานอยู่ในวัดเนปาล

ที่มาของเทศกาลมหาศีวราตรี

เทศกาลมหาศีวราตรี เป็นเทศกาลที่จัดขึ้นทุกวันแรม 13 ค่ำ ระหว่างเดือนมาฆะ (มกราคม-กุมภาพันธ์) และเดือนผาลกุนะ (กุมภาพันธ์-มีนาคม) ของทุกปี ซึ่งเป็นเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อบูชาพระศิวะ โดยเทศกาลนี้เริ่มต้นด้วยการอดอาหารและไปเทวาลัยของพระศิวะ เพื่อสรงศิวลึงค์ด้วยน้ำเปล่า นมวัว และน้ำผึ้ง จากนั้นจึงขลิบศิวลึงค์ด้วยแบ่ง ผงไม้จันทร์ และคล้องศิวลึงค์ด้วยดอกไม้ ในวันดังกล่าว ผู้ที่เข้าร่วมพิธีงดกิจกรรมทางเพศด้วย ในวันต่อมา มีการเฉลิมฉลองเลี้ยงอาหารกันหลังจากที่ได้อดอาหารมา 1 วัน ซึ่งอาหารที่นำมาเลี้ยงนั้นก็สิ่งของที่ใช้ถวายพระศิวะนั้นเอง นอกจากนี้ยังมีการลงอาบน้ำในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชีวิต (วิทยา ศักยภินันท์, 2549, หน้า 116)

เทศกาลมหาศีวราตรี วัดเนปาล 10 มี.ค. 2556

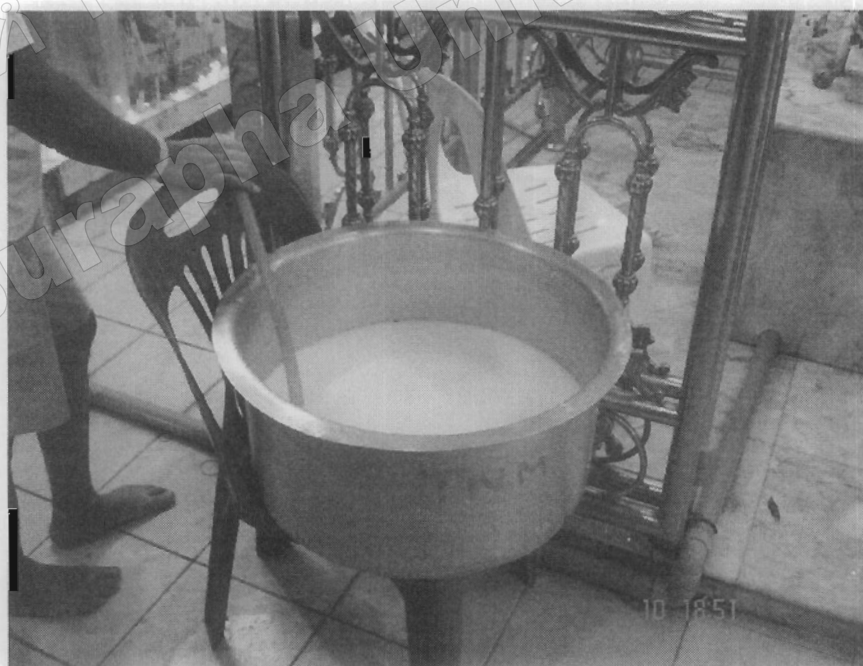
เทศกาลมหาศีวราตรีที่วัดเนปาล เป็นการจัดงานเนื่องในวันคล้ายวันประสูติของพระศิวะ โดยในช่วงเช้า ชาวไทยเชื้อสายเนปาลมาทำบุญที่วัด โดยนำผลไม้ ดอกไม้ และนมวัว มาบูชาพระศิวะและเทพองค์อื่น ๆ ในช่วงเช้าผู้มาบูชาศิวลึงค์สามารถนำน้ำและนมวัวไปรดที่ศิวลึงค์เองได้ เมื่อบูชาเทพเสร็จแล้ว ผู้มาบูชาให้เงินเป็นการทักขิณาแก่พราหมณ์ ซึ่งพราหมณ์เจิมให้น้ำอมฤต (น้ำเชื่อม) และให้ผลไม้ที่ถวายเทพแล้วแก่ผู้บูชา เพราะเชื่อว่าหากได้รับประทานผลไม้เหล่านี้ก็เป็นสิริมงคลแก่ตน

ช่วงค่ำ เวลาประมาณ 19.00 น. ชาวไทยเชื้อสายเนปาลมารวมตัวกันที่วัด เพื่อมาบูชาศิวลึงค์และเทพองค์อื่น ๆ ซึ่งตลอดทั้งคืน (ราว 24.00 น.) มีผู้มาบูชาศิวลึงค์เป็นจำนวนมาก ซึ่งพราหมณ์นำนมวัวมาผสมน้ำใส่หม้อใบใหญ่ไว้ เมื่อคนต้องการบูชา พราหมณ์ก็ให้ถ้วยตักนมผสมน้ำนั้น แล้วส่งให้พราหมณ์รดศิวลึงค์ และพราหมณ์เป็นผู้สวดมนตร์บูชาศิวลึงค์เอง

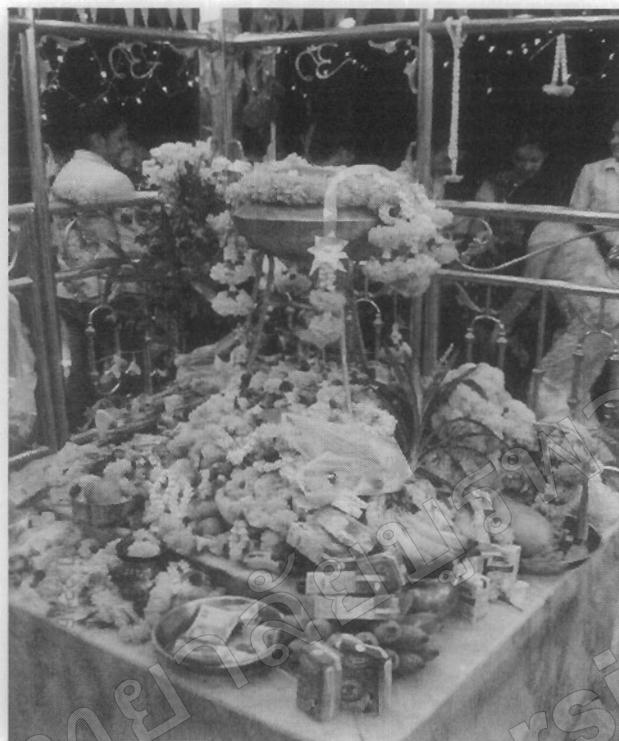
นอกจากมีผู้มาบูชาศิวลึงค์แล้ว ยังมีการรวมตัวกันเพื่อร้องเพลงบูชาพระศิวะอีกด้วย โดยมากเป็นวัยรุ่น ซึ่งการร้องเพลงนี้มีไปจนถึงราว 24.00 น. เช่นกัน ในเนื้อเพลงออกนามต่าง ๆ ของพระศิวะ เช่น โกไลนาถ สทาศิวะ ภาวะ เป็นต้น ซึ่งการร้องเพลงนี้ ไม่ได้เคร่งครัดในความถูกต้องทำนองนัก

ภาพที่ 4-94 เทวรูปพระศิวนในเทศกาลมหาศิวราตรี

ภาพที่ 4-95 หม้อที่บรรจุนมวัวผสมน้ำเปล่า

ภาพที่ 4-96 แทนบูชาควลิ่งค์ ซึ่งในเทศกาลมหาศิวราตรีมีดอกไม้และผลไม้มากเป็นพิเศษ

ภาพที่ 4-97 ชาวไทยเชื้อสายเนปาลร่วมกันร้องเพลงบูชาพระศิวะ

เรือนพระภคมณี วัดสุทธาราม ซอยตากสิน 19

ที่มาเกี่ยวกับการบูชาพระพิราพ

พระพิราพ เป็นเทพที่มีรูปเป็นยักษ์ ตามคติของคนไทย โดยเฉพาะผู้ที่มีอาชีพเป็นศิลปิน เชื่อกันว่าพระพิราพนี้เป็นเทพแห่งนาฏศิลป์และคีตศิลป์แขนงต่าง ๆ ของไทย ซึ่งพระพิราพนี้ มีการสันนิษฐานกันว่าคงกลายมาจากความเชื่อการนับถือพระไภรเวในอินเดีย ซึ่งเป็นปางดุร้ายของพระศิวะ (รายละเอียดดูในบทที่ 2) โดยการสร้างเทวรูปพระไภรเวและการให้คุณสมบัติดุร้ายนั้น ก็เพื่อการการบความชั่วร้ายอื่น ๆ ที่คอยเบียดเบียนมนุษย์ ฉะนั้นแล้ว จุดประสงค์การบูชาพระไภรเว ก็เพื่อให้พระไภรเวขับไล่สิ่งชั่วร้ายทั้งปวงให้ออกไปจากชีวิต และผู้บูชาก็พบแต่ความสุขตามที่ตนเองปรารถนา

พิธีกรรมการบูชาพระพิราพที่เรือนพระภคมณี วัดสุทธาราม ซอยตากสิน 19

เรือนพระภคมณี วัดสุทธาราม ซอยตากสิน 19 นี้ เป็นสถานที่แสดงศิลปกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพิราพ ซึ่งเป็นปางหนึ่งของพระศิวะ รวมถึงเป็นสถานที่รวมตัวกันของผู้ที่นับถือพระพิราพ ซึ่งมีพระศิริพงศ์ ดิษฐาภรณ์ เป็นผู้สร้างผลงานและเป็นผู้ประกอบพิธีเกี่ยวกับพระพิราพ นอกจากนี้ เรือนพระภคมณียังเป็นภูมิจึงของพระศิริพงศ์ ดิษฐาภรณ์ ก่อนที่พระศิริพงศ์ ดิษฐาภรณ์อุปสมบทเป็นภิกษุอยู่ที่วัดสุทธาราม ท่านเคยศึกษาที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ สาขาดุริยางค์ไทย และคีตศิลป์ไทย และได้รับพระราชทานรางวัลศาสตรเมธี สาขางานศิลป์ไทยด้านการประดิษฐ์หัตถ์จากมูลนิธิศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2544

เรือนพระภคมณีเปิดให้คนทั่วไปเข้าชมและเข้าร่วมพิธีได้ทุกวันเสาร์ เวลา 12.00-15.00 น. ซึ่งคนที่มาร่วมพิธีโดยมากเป็นผู้คนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับพระพิราพอยู่แล้ว และมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อประกอบพิธี ซึ่งผู้ร่วมพิธีนำของเช่นไหว้พระพิราพมาเอง มีทั้งผลไม้ เนื้อหมูสด ขนมหวาน สุรา น้ำหวาน ไก่ต้ม ไก่สด พักทอง ฯลฯ

พิธีกรรมส่วนใหญ่มักเป็นการสวดเพื่อให้ผู้ร่วมพิธีมีโชคดี ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ในพิธีมีพระ 4 รูปเข้าร่วมพิธีด้วย โดยนั่งร่วมกับผู้ร่วมพิธี หลังเสร็จพิธีพระศิริพงศ์ ดิษฐาภรณ์แจกเทวรูปพระพิราพและเศียรพระพิราพแก่ศิษย์ นอกจากนี้ยังมีเครื่องรางของขลังอื่น ๆ เช่น ปลัดขิก ผงแป้ง เป็นต้น จากนั้นผู้ร่วมงานลาของที่ใช้ประกอบพิธีมาบริโภคน (ยกเว้นสุรา) ส่วนเนื้อหมูกับไก่สดก็นำไปทำกับข้าว

ภาพที่ 4-98 พระศิริพงศ์ประกอบพิธีบูชาพระพิราพ

ภาพที่ 4-99 เทวรูปพระพิราพที่จัดทำโดยพระศิริพงศ์

ภาพที่ 4-100 พระศรีพงศ์เจ้าวรวงศ์มงคลแกศิษย์ ซ้ายมือคือเครื่องเซ่นไหว้พระพิราพ

ภาพที่ 4-101 ภายในเรือนพระภคตมูนี้ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีไทย และประณีตศิลป์อื่น ๆ

วันวาเลนไทน์ พระตรีมูรติ เซ็นทรัลเวิลด์ (Central World) 14 ก.พ. 2556

ที่มาของการนับถือพระตรีมูรติ

พระตรีมูรติตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวอินเดีย นั้น คือการรวมกันของพระพรหม พระวิษณุ พระศิวะ ที่แท้จริงแล้วถือเป็นเทพเจ้าที่มีเพียงหนึ่งเดียว แต่ที่ต้องแบ่งเป็นเทพ 3 องค์ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันคือ พระพรหมทรงเป็นผู้สร้าง พระวิษณุทรงเป็นผู้รักษา และพระศิวะทรงเป็นผู้ทำลาย ซึ่งตำนานที่เล่าเรื่องพระตรีมูรตินั้นมีมากมายหลายสำนวน (รายละเอียดดูในบทที่ 2)

ในส่วนของการสร้างเทวรูปพระตรีมูรตินั้น ไม่ค่อยได้รับความนิยมในอินเดียนัก อย่างไรก็ตาม ได้มีการจำแนกรูปแบบของเทวรูปพระตรีมูรติไว้ดังนี้ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 39)

1. พระพรหม พระวิษณุ และพระศิวะ ประทับเรียงแถว ทรงถืออาวุธประจำพระองค์ อาจมีพาหนะของเทพแต่ละองค์ปรากฏอยู่ด้วย ในรูปแบบนี้มักสร้างพระศิวะประทับอยู่ตรงกลาง ขนาบด้วยพระพรหมและพระวิษณุ

2. พระวิษณุทรงถือจักรและสังข์ในพระหัตถ์คู่บน พระหัตถ์คู่ล่างทรงทำท่ายอด นอกจากนั้น ยังปรากฏพาหนะประจำองค์เทพทั้งสาม ได้แก่ หงส์ (พาหนะของพระพรหม) ครุฑ (พาหนะของพระวิษณุ) และโคนนทิ (พาหนะของพระศิวะ) หรืออาจทำเป็นรูปเทพยืน ถือตรีศูล จักร กัมณฑล (หม้อน้ำมนต์) และอักษะมาลา (ลูกประคำ) และปรากฏพาหนะประจำเทพแต่ละองค์

3. เทพบุรุษ 3 เคียร 4 กร มีสุนัขต่างสี 4 ตัว อันหมายถึงพระเวททั้งสี่อยู่เบื้องล่าง บางครั้งอาจทำรูปโคนนทิด้านล่างด้วย

นอกจากนี้ ยังปรากฏสัญลักษณ์แทนพระตรีมูรติในรูปของคิปลิงค์ ซึ่งมีอยู่ 3 ภาค คือ รุทราภาค วิษณุภาค และพรหมภาค (รายละเอียดดูในบทที่ 2)

พิธีกรรมการบูชาพระตรีมูรติโดยตรง มักไม่ได้รับความนิยมเหมือนกับการประกอบพิธีกรรมบูชาเทพองค์อื่น ๆ ในศาสนาฮินดู

การบูชาพระตรีมูรติที่เซ็นทรัลเวิลด์

พระตรีมูรติที่เซ็นทรัลเวิลด์นี้ สร้างขึ้นโดยอาจารย์สุชาติ รัตนสุข สร้างตามแบบพระตรีมูรติไม่ เลียนแบบศิลปะอยุธยา ที่เคยเก็บอยู่ในวัง อย่างไรก็ตาม เอกสุดา สิงห์ลำพอง (2553) ได้สันนิษฐานว่าหากพิจารณาตามรูปแบบทางศิลปะแล้ว เทวรูปองค์นี้ควรเป็นพระสทาศิวะมากกว่า

ผู้คนที่มาบูชาพระตรีมูรติที่เซ็นทรัลเวิลด์นี้ มีความเชื่อว่าหากมาบูชาแล้วทำให้เกิดความสมหวังในเรื่องความรัก อย่างไรก็ตาม ป้ายที่มีคำบูชาอยู่ได้อธิบายว่าการขอพรจากพระตรีมูรตินี้สามารถขอพรได้ในทุก ๆ เรื่อง ทั้งเรื่องการทำงาน หรือโชคลาภ เป็นต้น นอกจากนี้ สถานที่

ประดิษฐานพระตรีมูรติยังอยู่บริเวณย่านศูนย์การค้าและแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเทวรูปพระตรีมูรติเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวย่านนี้เพิ่มขึ้น

การมาบูชาพระตรีมูรตินี้ ป้ายได้อธิบายไว้ว่า ช่วงเวลาที่บูชาและขอพรสัมฤทธิ์ผลที่สุด คือวันพฤหัสบดี เวลา 9.30 น. หรือ 21.30 น. โดยป้ายได้อธิบายว่าวันพฤหัสบดีเป็นวันครู เหมาะแก่การขอพรต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด ทั้งนี้ ป้ายได้อธิบายว่าการบูชาพระตรีมูรติให้ได้พรตามที่ปรารถนานั้น ต้องบูชาพระเศวตก่อน ซึ่งเทวรูปพระเศวตก็ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับพระตรีมูรตินั่นเอง

สิ่งของที่ใช้บูชาพระตรีมูรติ ประกอบด้วยรูปแดง 9 ดอก เทียนแดง 1 คู่ ดอกกุหลาบ 9 ดอก ซึ่งมีจำหน่ายอยู่บริเวณนั้น ราคาชุดละ 100 บาท นอกจากนี้ยังมีรูปสุนัขกับรูปวัวจำลองจำหน่าย โดยใช้เป็นสิ่งของแก้บน

บทที่ใช้สวดบูชาพระตรีมูรติ มีอยู่ที่ป้ายหน้าเทวรูป และหากใครซื้อสิ่งของที่ใช้บูชาทางร้านก็จัดบทสวดบูชาให้ด้วย บทสวดบูชามีดังนี้

ศรี สัตครุ ทัตตเตร ยายะ นะมะหะ 3 จบ สาธุ สาธุ สาธุ ข้าแต่องค์พระตรีมูรติผู้ยิ่งใหญ่ ข้าพเจ้า (ชื่อ-นามสกุล-ที่อยู่) กราบเบื้องบาทแด่องค์ท่านแล้ว พระองค์เคยประทานพรแต่ทวยเทพทั้งหลาย ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจากพระองค์ ซึ่งประทานไว้ ณ บัดนี้ เติลัง อัมหากัง พรใด ๆ อันประเสริฐ จงมาบังเกิดแก่ข้าพเจ้า ตมหากัง มหาเดชา มหาปัญญา มหาโศคา มหายะสา มหาลาภา ปัญจสวัสดิ ภยัน ทวัตติงสะ จันนะ วุฒิ ติโรคฺฌ โสระสะ อุบัติ อันตรายยัญญ อภัยยติกะ อันตรายยัญญ พาหิระ อันตรายยัญญ วิระ หิตะวา โหตุ ยาวะชีวัง พระวิสติติ พระตรีมูรติ

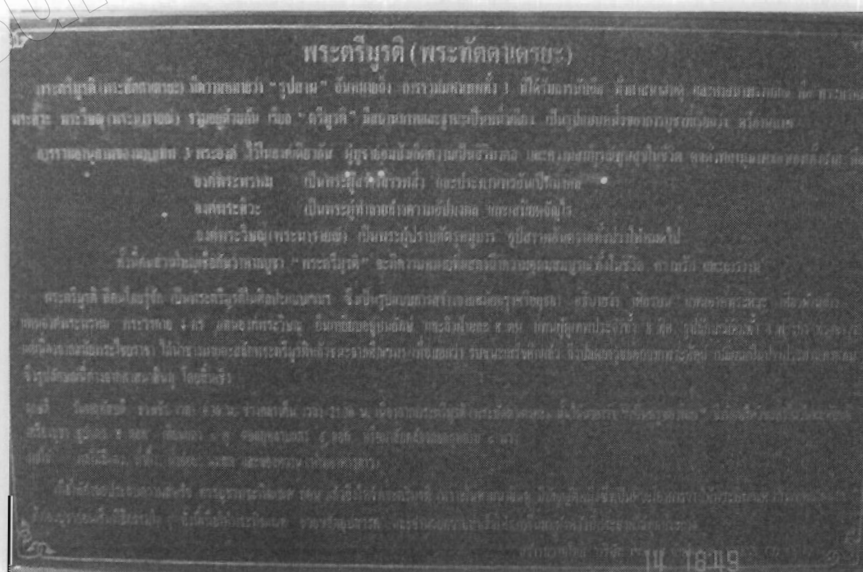
ลักษณะประติมานพระตรีมูรติ มี 5 พักตร์ เหยียบอยู่บนตัวยักษ์และสิงฝ่ายละ 8 ตน เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ดูแลประจำทิศทั้งแปด

ผู้ที่มาบูชาพระตรีมูรติโดยมากมักเป็นผู้หญิง มีทั้งมาคนเดียว มากับกลุ่มเพื่อน และมากับคู่รัก ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน มีผู้สูงอายุบ้างแต่ไม่มากนัก ทั้งนี้ยังมีชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนที่เป็นนักท่องเที่ยว บูชาพระตรีมูรติเช่นกัน

พระตรีมูรตินี้ ไม่มีพราหมณ์หรือผู้นำทางศาสนาในการประกอบพิธีกรรม คนทั่วไปสามารถบูชาได้ตามอัธยาศัย โดยมากเมื่อบูชาเสร็จแล้ว มักถ่ายภาพเก็บไว้เป็นที่ระลึก สถานที่นี้จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกด้วย

ภาพที่ 4-102 เทวรูปพระตรีมูรติ เซ็นทรัลเวิลด์

ภาพที่ 4-103 ป้ายบอกประวัติและรายละเอียดการบูชาพระตรีมูรติ

ภาพที่ 4-104 ผู้ที่มาบูชาพระตรีมูรติ โดยมากเป็นผู้หญิง

ภาพที่ 4-105 ผู้คนนำดอกกุหลาบมาบูชาพระตรีมูรติ

ภาพที่ 4-106 ที่ตั้งเทวรูปพระพิฆเนศ เซ็นทรัลเวิลด์

ภาพที่ 4-107 ที่ตั้งพระตรีมูรติ (ซ้ายมือ) และที่ตั้งพระคเณศ

วิหารเสด็จพ่อพระศิวนมหาเทพ รามอินทรา

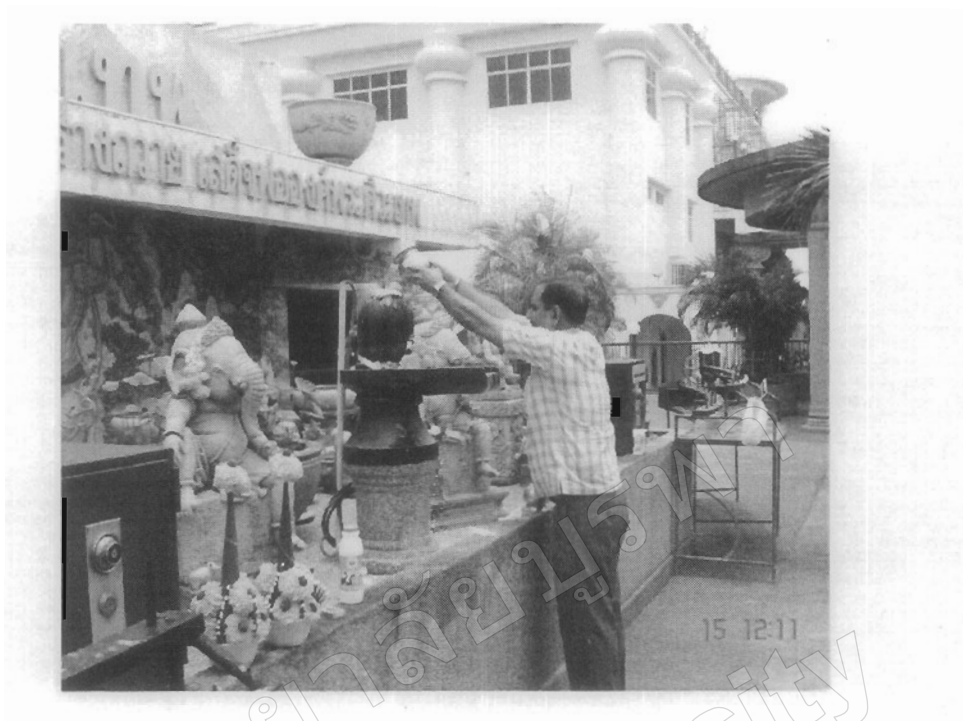
วิหารเสด็จพ่อพระศิวนมหาเทพ รามอินทรา สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2546 โดยพระภิกษุณี ฝ่ายมหายานนามว่าเสกกวงเซง ภายในวิหารปรากฏพระศิวะองค์ประธาน หน้าตักกว้าง 9.99 เมตร สูง 16 เมตร ประทับนั่งขัดสมาธิบนหนังสือ ทรงตรีศูล มีพระจันทร์ทัดอยู่บนพระเกศา ทรงสวมสังวาลงูและลูกประคำ มีพระเนตรที่ 3 บนพระนลาฏ มีนางมนสาเทวี¹⁷ นั่งอยู่บนพระขงส์ซ้ายของพระศิวะ

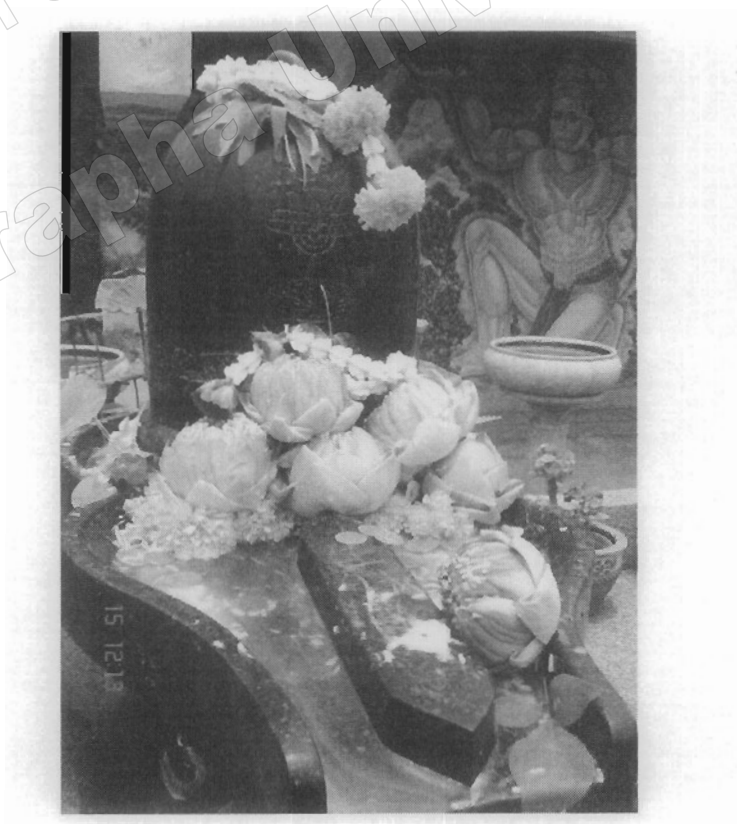
ภาพที่ 4-108 พระศิวะองค์ประธานของวิหารเสด็จพ่อพระศิวนมหาเทพ

ด้านหน้าพระศิวะองค์ประธานดังกล่าวยังมีการตั้งศิวลึงค์พร้อมฐานโยนีเพื่อให้ผู้คนมาสักการบูชาได้ ซึ่งผู้คนนำน้ำ นม มารดบนศิวลึงค์ นอกจากนี้ยังมีการนำข้าวสุกและดอกไม้มาโปรยบนศิวลึงค์อีกด้วย

¹⁷ นางมนสาเทวีเป็นเทพีแห่งงูหรือนาคตามความเชื่อของชาวเบงกอล บางตำนานกล่าวว่านางมนสาเทวีเป็นธิดาของพระศิวะ บางตำนานก็กล่าวว่าเป็นชายาองค์หนึ่งของพระศิวะ (สมบัติ พลายน้อย, 2544. หน้า 217)

ภาพที่ 4-109 ผู้คนนำน้ำมารดบนศิวลึงค์

ภาพที่ 4-110 ศิวลึงค์พร้อมฐานโยนีน้าพระศิวะองค์ประธาน

หน้าประตูทางเข้าวิหาร มีเทวรูปพระศิวะทรงโคนนทิ และด้านหน้าของเทวรูปดังกล่าว มีศิวลึงค์ตั้งอยู่ โดยศิวลึงค์ดังกล่าวมีป้ายติดประกาศไว้ว่าห้ามรดน้ำหรือนม

ภาพที่ 4-111 พระศิวะทรงโคนนทิหน้าทางเข้าวิหาร

ภาพที่ 4-112 ศิวลึงค์ด้านหน้าเทวรูปพระศิวะทรงโคนนทิ

ภายในวิหารมีเทวรูปพระศิวะประทับนั่งคู่กับพระอุมา โดยพระศิวะประทับอยู่ด้านขวา ส่วนพระอุมาประทับอยู่ด้านซ้าย ด้านซ้ายของพระอุมามีพระคเณศประทับนั่ง ส่วนด้านขวาของพระศิวะมีพระขันธกุมารประทับนั่งอยู่

ภาพที่ 4-113 เทวรูปพระศิวะ พระอุมา พระคเณศ และพระขันธกุมารภายในวิหาร

นอกจากนี้ ในวิหารเสด็จพ่อพระศิวะมหาเทพยังมีเทวรูปและรูปเคารพในศาสนาและลัทธิอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งพระภิกษุณีเสกกวงเซงได้ให้ความหมายว่าไม่ว่าคนในศาสนาใดก็สามารถเข้ามาบูชารูปเคารพต่าง ๆ ได้ และแท้ที่จริงแล้วทุกศาสนามีความเป็นหนึ่งเดียวในเรื่องการสอนให้ทุกคนเป็นคนดี

ภาพที่ 4-114 รูปเคารพเจ้าแม่กวนอิมพันพระกรในวิหาร

ในส่วนของพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศิวะที่วิหารแห่งนี้ มีพราหมณ์จากอินเดียประกอบพิธีบูชาพระศิวะประจำวัน โดยการอ่านพระเวทและบูชาศิวลึงค์ มีผู้เข้าร่วมพิธีเป็นชาวอินเดีย ทั้งนี้ การประกอบพิธีกรรมดังกล่าวกระทำอยู่ในเฉพาะกลุ่มชาวไทยเชื้อสายอินเดียเท่านั้น ไม่มีคนไทยเข้าร่วมพิธีกรรม

ภาพที่ 4-115 พราหมณ์ประกอบพิธีบูชาศิวลึงค์

เทวรูปพระศิวะ วัดภาษี เอกมัย

ที่มาของพระศิวะในพุทธศาสนา

การปรากฏของพระศิวะในพุทธศาสนาของไทยเริ่มในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในรูปแบบของจิตรกรรมบนบานประตูหน้าต่างพระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม และพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธาวาส โดยอรุณศักดิ์ กิ่งมณี (2551) ได้สันนิษฐานว่าพระศิวะและเทพเจ้าฮินดูองค์อื่น ๆ อยู่ในฐานะของเทพผู้พิทักษ์และดูแลพุทธศาสนา

วัดภาษีเป็นวัดในพุทธศาสนาเถรวาท ตั้งอยู่ในซอยสุขุมวิท 63 แต่เดิมเป็นพื้นที่นาของกำนันเพชร ซึ่งกำนันได้ตั้งด่านเก็บค่าผ่านทางจากพ่อค้าที่ขนสินค้าทางเรือในคลองแสนแสบจากภาคตะวันออกสู่กรุงเทพฯ เมื่อได้เงินเป็นจำนวนมากแล้วจึงสร้างวัดในพื้นที่นาของตนเองในปี พ.ศ.2390 มีชื่อว่าวัดภาษี และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ.2391 แต่เมื่อกำนันเพชรเสียชีวิตแล้ว วัดก็ทรุดโทรมลงไปตามกาลเวลา ประกอบกับทางการได้ให้ป่าช้าหลังวัดเป็นลานประหารชีวิต จนถึงนักโทษคนสุดท้ายที่ประหารด้วยวิธีนี้คือนายบุญเพ็ง หีบเหล็ก ทางกรมจึงเลิกใช้ป่าช้าวัดเป็นลานประหาร

ปัจจุบันวัดภาษีมีสภาพเหมือนวัดพุทธศาสนาเถรวาทโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม ภายในวัดก็ปรากฏเทวรูปในศาสนาฮินดู รวมถึงเทวรูปพระศิวะอยู่ด้วย ซึ่งการสักการบูชาพระศิวะในวัดภาษีนี้ก็ปรากฏเพียงแค่การจุดธูป และขอพรจากพระศิวะเท่านั้น

ภาพที่ 4-116 เทวรูปพระศิวะ วัดภาษี เอกมัย

ภาพที่ 4-117 การบูชาพระศิวะร่วมกับเทพในศาสนาฮินดูองค์อื่น ๆ

จากปรากฏการณ์ทั้งหมด เห็นได้ว่าคติความเชื่อเรื่องพระศิวะยังคงสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ คติความเชื่อเรื่องพระศิวะได้แพร่กระจายจากราชสำนักสู่บุคคลทั่วไป ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเรื่อง เทพเจ้าและสิ่งน่ารู้ และลิลิตนารายณ์สิบปางที่อธิบายถึงลักษณะและคุณสมบัติของพระศิวะโดยทรงสรุปความจากหนังสือ Hindu Mythology ของ J. Wilkins และการสำรวจพระราชนิพนธ์ของพราหมณ์ ป.ส. ศาสตรียุค รวมถึงการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศิวะของชาวฮินดูที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และก่อตั้งเทวาลัยขึ้น เช่น วัดพระศรีมหาอุมาเทวี หรือวัดเทพมณเฑียร เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระศิวะ ยังคงปรากฏอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยแต่ละสถานที่มีจุดเด่นที่แตกต่างกันดังนี้

1. การประกอบพระราชนิพนธ์ยัมปวาย-ตรีปวายที่เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ที่ยังคงสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน โดยยังคงคติความเชื่อดั้งเดิมว่าพระราชนิพนธ์ยัมปวาย-ตรีปวายคือช่วงเวลา que พระศิวะเสด็จลงมายังโลกมนุษย์ อย่างไรก็ตามขั้นตอนของพระราชนิพนธ์บางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ได้แก่ การนำนางกระดานขึ้นและลงหลุมที่แต่เดิมอนุญาตให้ประชาชนทั่วไปชมขั้นตอนดังกล่าว แต่ปัจจุบันไม่อนุญาตให้คนทั่วไปชม ทั้งนี้ยังปรากฏจุดเด่นคือผู้เข้าร่วมพระราชนิพนธ์พิธีทุกคนสวมชุดขาว

2. การประกอบพิธีบูชาพระศิวะในเทศกาลนวราตรีและเทศกาลศิวนาฏราชของวัดพระศรีมหาอุมาเทวีที่ยังมีพราหมณ์เป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมทั้งหมดตามคติความเชื่อในศาสนาฮินดู และปรากฏจุดเด่นคือการแบ่งสัดส่วนระหว่างผู้เข้าร่วมพิธีที่เป็นเจ้าภาพกับผู้เข้าร่วมพิธีที่เป็นบุคคลทั่วไป

3. การประกอบพิธีโศฮยาและอาระตีที่เทวาลัยพระศิวะ ปีนเกล้า ที่ปรากฏร่างทรงอยู่เพียงแห่งเดียวจากสถานที่เก็บข้อมูลทั้ง 8 แห่ง และผู้ประกอบพิธีกรรมในภาพรวมคือบุคคลทั่วไป ไม่ใช่พราหมณ์ รวมถึงการให้ความหมายว่าน้ำหรือนมวัวที่ใช้รดศิวลึงค์สามารถแก้ไขหรือรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้

4. การประกอบพิธีมหาศิวราตรี วัดเนปาล สุขุมวิท 81 ที่มีจุดเด่นคือการใช้พิธีกรรมมหาศิวราตรีเป็นสื่อกลางในการรวมตัวของชาวไทยเชื้อสายเนปาลและชาวเนปาลที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย และเป็นสถานที่ที่ประกอบพิธีกรรมไม่เคร่งครัดตามคติความเชื่อในศาสนาฮินดูดั้งเดิม

5. การประกอบพิธีบูชาพระพิราพที่เรือนพระภรตมุนี วัดสุทธาราม ซอยตากสิน 19 ที่พระภิกษุเป็นผู้นำการประกอบพิธีกรรมบูชาพระพิราพ ซึ่งเป็นเทพที่อยู่ในรูปยักษ์และเป็นเทพแห่งนาฏศิลป์แขนงต่าง ๆ ของไทย รวมถึงการถวายเนื้อสดแด่พระพิราพ ซึ่งปรากฏอยู่เพียงแห่งเดียวจากสถานที่เก็บข้อมูลทั้งหมด

6. การบูชาพระตรีมูรติ เซ็นทรัลเวิลด์ โดยมีคติความเชื่อใหม่ว่าพระตรีมูรติเป็นเทพเจ้าที่ทำให้ผู้เคารพบูชาประสบความสำเร็จในเรื่องความรัก ซึ่งคติความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ไม่ปรากฏในคติความเชื่อดั้งเดิมในศาสนาฮินดู รวมถึงการใช้รูปเทียนและดอกกุหลาบสีแดงเป็นสิ่งของถวายพระตรีมูรติเพียงที่เดียว

7. คติการสร้างเทวรูปพระศิวะร่วมกับเทพในลัทธิอื่น ๆ ที่วิหารเสด็จพ่อพระศิวะมหาเทพรามอินทรา

8. การสร้างเทวรูปพระศิวะในวัดภาชี เอกมัย ซึ่งเป็นวัดในพุทธศาสนา นิกายเถรวาท

จากจุดเด่นแต่ละสถานที่และพิธีกรรม เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อและการแสดงออกของผู้คนที่แตกต่างกันออกไป โดยบทต่อไปเป็นบทที่วิเคราะห์และเปรียบเทียบถึงสาเหตุของการเกิดคติความเชื่อและการแสดงออกของผู้คนในแต่ละสถานที่ และเข้าใจถึงการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของคติความเชื่อเรื่องพระศิวะในปัจจุบัน